O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G.Rixsiyeva
____
2021-yil “28” 08

MUTAXASSISLIKNING NAZARIY MASALALARI (TURK)

FANINING O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 - San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000 - Tillar
Mutaxassislik:	70230502 – Adabiyotshunoslik (sharq tillari va tadqiqot yo’nalishlari bo’yicha)

Toshkent - 2021

	4.Yeni Türk Edebiyatı. (1839-2000). Edit. Ramazan Korkmaz. Grafiker Yayınları, Ankara-2015. **Axborot manbalari:** 1. http://sbe.gazi.edu.tr/ 2. http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr/ 3. http://tde.deu.edu.tr/ 4. http://sosyalbilimler.istanbul.edu.tr/ 5. http://www.sosbilen.ege.edu.tr/ 6. http://www.turkishlanguage.org 7. http://www.tashgiv.uz/
7	O'quv dasturi "Turk filologiyasi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "27" 08 dagi "1"-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021- yil "28" 08 dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun ma'sul:** **P.Kenjayeva** – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Turk filologiyasi kafedrasi mudiri, dotsent, filologiya fanlari doktori
9	**Taqrizchilar:** **A.Tilavov** - Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti "O'zbek adabiyoti tarixi va folklor" kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi (turdosh OTM); **V.S.Yelok** - Anqara Hoji Bayram Vali universiteti (Turkiya), "Zamonaviy turkiy tilllar va adabiyoti" kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari doktori (turdosh OTM).

sujeti, kompozisiyasi, badiiy til, inson obrazini yaratish yo`llari va vositalari, adabiy jarayon, badiiy adabiyotning rivojlanish qonuniyatlari, adabiy tur va janrlar, uslub va metod tushunchalari, badiiy adabiyotdagi turli oqim va yo`nalishlar bo'yicha yechimlar qabul qilish **ko`nikmalariga ega bo`lishi kerak.**

4

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

6

Asosiy adabiyotlar:

1. Aristotel. Poetika (Poeziya san'atlari haqida).-T.: G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1980.

2. Fitrat A. Tanlangan asarlar: IV jild. Darslik va o'quv qo'llanmalari, ilmiy maqola va tadqiqotlar (Mas'ul muharrir B.Qosimov). –T.: "Ma'naviyat". 2006.

3. Sulton I. Adabiyot nazariyasi. –T.: "O'qituvchi" nashriyoti. 1980.

4. Quronov D., Mamajonov Z., SHeralieva M. Adabiyotshunoslik lug'ati. – T.: Akademnashr. 2010.

5. Quronov D. Adabiyot nazariyasi asoslari. –T.: Akademnashr. 2018.

6. Karataş T. Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü. Sütun Yayınları, İzmir-2014.

7. Kaplan M. Hikaye Tahlilleri. Dergah Yay. İstanbul-2009. (14.baskı).

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Mirziyoyev SH.M. "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi" – T., "O'zbekiston" – 2017.

2. Yelo'q V.S., Kenjayeva P. Kutilmagan mehmon (turk hikoyalari tarjimasi). -T.: Akademnashr, 2011.

3. Kenjayeva P. Binafsha (turk hikoyalari tarjimasi). -T.: Mumtoz so'z, 2015.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
MNM104	2021-2022	1	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus		4	
Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Mutaxassislikning nazariy masalalari		60	60	120

1.

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan **maqsad** – magistrlarga o'rganilayotgan mamkatlar adabiyoti (turk)ning nazariy masalalari "Adabiyotshunoslikka kirish", "Adabiyot nazariyasi", "O'rganilayotgan mamlakat adabiyoti (turk)", "G'arb adabiyoti tarixi" fanlarida o'rganilayotgan milliy badiiy adabiyotning o'ziga xos xususiyatlari, uning rivojlanish qonuniyatlari va xarakteri, metodlari, janrlar, poetikani tashkil qiladigan asarning badiiy tili, uslubi, turli badiiy – tasviriy va ifodaviy vositalari to'g'risida bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – mazkur fan magistrlarni nazariy bilimlar, amaliy ko`nikmalar, adabiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Nazariy maktablarning shakllanishi

Mutaxassislikning muhim nazariy masalalari va ularni yechishning ilmiy-amaliy yo'llari; manbani o'rganishning ilmiy metodlari.

2-mavzu. Badiiy adabiyotning spesifik xususiyati

Mutaxassislik sohasidagi ilmiy qarashlar; hozirgi zamon jahon adabiyotshunosligiga turli nazariy qarashlar; hozirgi zamon adabiyotshunosligining yetakchi konsepsiyalari; adabiyotshunoslikning yordamchi sohalari (tarix, paleografiya, numizmatika, epigrafika va boshqalar).

3-mavzu. Badiiy adabiyotda milliylik va umuminsoniylik

Mamlakat adabiyotshunosligining rivojlanish bosqichlari; o'rganilayotgan mamlakat adabiyotshunosligining nazariy asoslari; mamlakat adabiyotshunosligida adabiy an'analar va adabiy tanqidning shakllanish davri va

uning bugungi kun muammolari; badiiy adabiyotning shakllanish omillari.

4-mavzu. Adabiyotshunoslikning asosiy metodlari

Badiiy adabiyotning estetik vazifalari va uning real xayot bilan bog'liklik masalalari; mamlakat adabiyotshunosligi rivojiga hissa qo'shgan adabiyotshunos olimlar; o'rganilayotgan mamlakat adabiyotidagi adabiy maktab va yo'nalishlar; alohida olingan adabiy jarayonlarni tanqidiy o'rganish va ularni bir-biridan ajratish;turli davr adabiy meroslaridagi janr va uslub xilma xilligi masalalari.

5-mavzu. Badiiy adabiyotning ichki tuzilishi

Mumtoz va yangi davr adabiyotida shakllangan nasriy va nazmiy janrlar; adabiy janr va uslublar doirasida shakllangan muammoli masalalar; yozuvchi ijodida obrazlilik masalasi; taniqli adabiyotshunos olim va adabiy tanqid maktablari vakillarining nazariy qarashlarini o'rganish; o'rganilayotgan mamlakat adabiyotshunosligiga oid mamlakatda va xorijda amalga oshirilgan nazariy va ilmiy tadqiqotlarni o'rganish va ularni tahlil qilish; yozma adabiy manbalar bilan ishlash.

6-mavzu. Ijodiy metod va yo'nalishlar

Nazariy materiallar asosida o'rganilayotgan adabiyotshunosligiga oid ma'lumotlarni tasnif qilish; mamlakat adabiyotining muammoli masalalarini aniqlay olish; badiiy ijodga mutaxassis sifatida yondoshish va adabiy jarayonlarni "harakatdagi estetika" tushunchasi ostida o'rganish va tahlil qilish.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Turk adabiyotshunosligida nazariy masalalar
2. Badiiy adabiyotning ichki tuzilishi (turk adabiyoti misolida)
3. Badiiy adabiyotda an'ana va novatorlik (turk adabiyoti asosida)
4. Turk yozuvchilari ijodida obraz yaratish mahorati (S.Ali, R.N.Guntekin va b.)
5. Turk adabiyotida zamonaviylik va yozuvchining ijtimoiy axloqiy qiyofasi
6. Badiiy adabiyotda mazmun va shakl birligi
7. Badiiy adabiyotda tipiklashtirish (turk adabiyoti misolida)
8. Badiiy adabiyotda ijodkor uslubi
9. Hozirgi turk adabiyotshunoslikning asosiy metodlari
10. Turk adabiyotida ijodiy metod tushunchasi
11. Turk adabiyotida uslubiy o'ziga xoslik
12. Turk adabiyotshunosligida adabiy turlar va janrlar

13. Turk adabiyotidan nasriy asarlar tahlili
14. Turk adabiyotidan she'riy asarlar tahlili
15. Turk adabiyotidan dramatik asarlar tahlili

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Adabiyot va zamonaviylik
2. San'atkor uslubi
3. Turk adabiyotshunosligida adabiy tanqid
4. Turk yozuvchilari ijodida milliylik va umuminsoniylik (S.F.Abasiyoniq, M.Esendal va b.)
5. Uslubiy o'ziga xoslik (turk ijodkorlari misolida)
6. Zamonaviy turk yozuvchilari ijodining o'ziga xos individualligi (S.CHokum, Firuzan ijodi)
7. Zamonaviy turk yozuvchilari ijodida realizm
8. Zamonaviy turk shoirlari ijodida modernizm
9. Folklor va folklorshunoslik
10. Turk folklorida janrlar masalasi
11. SHe'riy nutq – lirik turning shakli sifatida
12. Turk shoirlari ijodida aruz nazariyasi
13. Turk shoirlari ijodida barmoq vazni
14. Turk adabiyotida romantizm
15. Turk adabiyotida realizm
16. Turk adabiyotida modernizm
17. Turk adabiyotida postmodernizmning ko'rinishlari
18. Adabiyotning in'ikoschilik xususiyati haqida turk olimlari va yozuvchilari fikri
19. Yozuvchi ijodining pafosi va badiiy asar
20. Badiiy adabiyotning ichki tuzilishi

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3 **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- adabiyotshunoslik masalalari bilan tanishtirish, ularni badiiy asar bilan ishlashga, undagi nazariy masalalar haqidagi **tasavvurga ega bo`lishi;**
- mamlakat adabiyotshunosligining dolzarb nazariy masalalarini ajrata olishga, tadqiq va tahlil etishni **bilishi va ulardan foydalana olishi;**
- badiiy asar tuzilishi, uning shakl va mazmun tomonlari, badiiy asar